

УДК 338.262.7

JEL E170; E290; L740; O 180

Малаховський Ю. В.,

к.е.н., доцент

Лізунков О.В.,

к.т.н., доцент

Кансо Алі Ахмед,

аспірант

Центральноукраїнський національний технічний університет,

м. Кропивницький

Малаховский Ю. В.,

к.э.н., доцент

Лизунков А.В.,

к.т.н., доцент

Кансо Али Ахмед,

аспирант

Центральноукраинский национальный технический университет,

г. Кропивницкий

Malakhovskyi Y.V.,

PhD, associate professor

Lizunkov O.V.,

PhD, associate professor

Kanso Ali Ahmed,

PhD student

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi

МЕЗОЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БУДІВЕЛЬНОГО КЛАСТЕРУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

МЕЗОЭКОНОМИЧЕСКОЕ РЕГУЛЮВАНИЕ СТРОИТЕЛЬНОГО КЛАСТЕРА: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ДЛЯ УКРАИНЫ

CONSTRUCTION CLUSTER' MESOECONOMIC REGULATION: INTERNATIONAL EXPERIENCES FOR UKRAINE

***Анотація.** У статті узагальнюється міжнародний досвід модернізації методологічних підходів до аналізу та регулювання мезоекономічних систем, що займають проміжне становище між мікро- та макрорівнями національної економіки, та покликані виконувати посередницькі функції заощадження суспільних витрат у ході управління процесами адаптації суб'єктів первинного рівня господарювання до вимог і умов функціонування національної моделі соціально орієнтованої ринкової економіки. Досліджуються можливі варіанти використання спеціалізованих аналітично-управлінських процедур на рівні мезоекономічних систем національної економіки. Особливу увагу приділено характерним особливостям функціонування будівельних галузевих кластерів у Німеччині, Данії та Швеції, можливостям використання цього досвіду в Україні. Наводиться характеристика основних етапів життєвого циклу обігу коштів у масштабах мезоструктур будівельного профілю. Обґрунтовується визначальний вплив процесів заощадження транзакційних витрат на рівень внеску мезоекономічних структур до споживання ВВП*

Ключові слова: мезоекономічні структури, системний аналіз мезоекономічних структур, галузевий мезоекономічний аналіз у будівництві, управління транзакційними витратами.

Аннотация. В статье обобщается международный опыт модернизации методологических подходов к анализу и регулированию мезоэкономических систем, занимающих промежуточное положение между микро- и макроуровнями национальной экономики, предназначение которых заключается в выполнении посреднических функций экономии общественных расходов в ходе управления процессами адаптации субъектов первичного уровня хозяйствования к требованиям и условиям функционирования на национальном уровне институтов социально ориентированной рыночной экономики. Исследуются возможные варианты использования специализированных аналитически-управленческих процедур на уровне мезоэкономических систем национальной экономики. Особое внимание уделено характерным особенностям функционирования строительных отраслевых кластеров в Германии: Дании и Швеции: возможностям использования этого опыта в Украине. Характеризуются основные этапы жизненного цикла обращения средств в масштабах мезоэкономических структур строительного профиля. Обосновывается определяющее влияние процессов экономии транзакционных издержек на уровень вклада мезоэкономических структур в потребление ВВП

Ключевые слова: мезоэкономические структуры, системный анализ мезоэкономических структур, отраслевой мезоэкономический анализ в строительстве, транзакционные издержки.

Abstract. The article summarizes international experience upgrading methodological approaches to the analysis mesoeconomical systems that occupy an intermediate position between the micro and macro levels of the national economy, and are designed to perform mediation savings of public spending during the adaptation process management entities of economic conditions and the requirements of a national model of a social market economy. Investigate options for the introduction of specialized analytical procedures at mesoeconomic of the national economy.

Attention is paid to the theme of branch (in construction) and regional systems. The description of the main stages of the life cycle of turnover across mesostructured sectoral and regional profile. Grounded determining the impact of transaction costs savings to the level of fee structures to mesoeconomical consumption GDP.

Strategic development programming suitable for practical use seems to define the essence of mesoeconomical five-stratification system structure of the national economy. Subsequently, since the purpose mesoeconomical system is the goal of the system of higher level – and the baseline of its formation serving system lower level, meaning its operation is to implement effective development of specific tools in the use of the economic potential institutional units within mesoeconomical association.

Key words: mesoeconomic structures, mesoeconomic structures' system analysis, sectoral mesoeconomic analysis in building industry, transaction costs' regulation

Постановка проблеми. Характерною особливістю національної економіки (НЕ), як складно організованої в умовах сучасного розвитку продуктивних сил системи виробництва, розподілу, перерозподілу, обміну і споживання продуктів праці між учасниками її суспільного поділу, є інтегративна цілісність. Ця системна особливість втілюється у ході розгортання специфічних рис НЕ як органічного цілого, що проявляється через появу нових якостей у процесі розвитку, формування нових типів цілісності, виникнення нових структурних рівнів та їх ієрархічної супідрядності, розділення на складові елементи [1, с. 736-737].

Реалізація структурно-функціонального підходу до системного дослідження НЕ передбачає дослідження явищ та процесів, що відбуваються в ній, як структурно розчленованої цілісності, в якій кожен елемент має конкретно визначене функціональне призначення. З цієї точки зору, теоретичний аналіз мезоекономічних систем, ролі, яку вони відіграють у становленні та розвитку неоінституціональної економіки, є актуальним елементом стратегічного підходу до управління її національним комплексом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні підходи до розуміння сутності мезорівня національної економіки, починаючи з підходів до цієї проблеми Й. Шумпетера, детально проаналізовано в різних джерелах [15; 43]. Загальним місцем у них є те, що характерною особливістю мезоекономіки є її бімодальність, за якої єдина ідея (генеральне правило) реалізовується цілою сукупністю агентів (акторів).

Сучасні підходи до аналізу галузевих мезоструктур в системі національної економіки було започатковано Стюартом Холландом, який вбачав їх призначення у реалізації олігополістичного посередництва між підприємствами, що врегульовуються за мікроекономічними моделями, та макроагрегатами національної економіки [2]. Концепцію було сформульовано на противагу т. з. гарвардській “старій школі” аналізу індустріальної організації НЕ, що була тісно пов’язаною з кейнсіанською традицією. Остання полягала у обґрунтуванні необхідності інтервенційного втручання уряду у процес формування ринкового середовища на відповідному рівні [3]. У основу дій покладалась модель цілеспрямованої використання об’єктивного взаємозв’язку між базовими умовами (попитом та пропозицією), структурою (чисельність продавців та покупців, диференціація продукції, структура витрат, вертикальна інтеграція, рівень конгломерації), поведінкою (ціновою, продуктовими стратегіями, дослідженнями та інноваціями, рекламною діяльністю, легальними методами діяльності), а також ефективністю (виробництво, розвиток, зайнятість) в кризових умовах діяльності [4].

Чиказьку традицію аналізу індустріальної організації, т. з. “нову школу”, детально представлено у роботах [5-8]. Головним аргументом на користь оновлення підходів до індустріального аналізу, що частково заперечував доцільність масштабної державної інтервенції, було проголошено здатність працівників/підприємств швидко адаптуватись до централізовано запроваджуваних змін та діяти в рамках виробничих “раціональних очікувань”. Особливо виразно оновлені підходи було відображено у роботах М. Портера, що присвячувались пріоритетним питанням застосування здобутків економічної теорії в царині стратегічного аналізу промислової діяльності (концепція “п’яти складових” конкурентоспроможності, аналіз ланцюжків вартості, “діамант” Портера) [9-11].

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Загальним зауваженням до здійснюваних представниками “старої” та “нової” шкіл підходів до індустріального/мезоекономічного аналізу, а на його основі, регулювання, є недостатня увага, що приділяється питанням ендогенного (на

відміну від екзогенного) характеру інституційних змін у діяльності підприємств будівельного кластеру реального сектору економіки.

Окремим перспективним напрямом досліджень є обґрунтування основних положень стратегії територіального менеджменту, деталізація на основі його аналізу конкретних напрямів реалізації концепції управління регіональною сукупністю інституційних акторів кластеру як квазікорпоративним утворенням [44; 45].

Завдання дослідження полягає в узагальненні міжнародного досвіду реалізації теоретичних та практичних підходів до аналізу та регулювання мезоекономічного будівельного кластеру в структурі національної економіки з метою формулювання принципів державного управління їхнім розвитком в Україні.

Виклад основного матеріалу. Самостійними рівнями господарських систем, що функціонують в глобальному економічному просторі, окремі автори [13; 14; 15] пропонують вважати: мегаекономічний; субекономічний; макроекономічний; мезоекономічний; мікроекономічний; номоекономічний; наноекономічний. Як зазначається в [16, р. 263; 46], застосування терміну “мезоекономіка” пов’язується з необхідністю розробки аналітичної бази дослідження динамічних перетворень базових елементів економіки, що еволюціонує. На думку авторів, з еволюційної точки зору, нездійсненням є просте агрегування, поступове перетікання, механістичне перетворення мікроекономічних процесів у макроекономічні. Введення до обігу поняття “мезоекономіка” пояснюється не лише потребою класифікувати окремі економічні феномени, що не підпадають під визначення мікроекономічних або макроекономічних [24], необхідністю аналізувати нерівноважні ринкові структури, але й онтологічним підходом до ідентифікації, таксономії та концептуалізації динамічних будівельних блоків національного економічного універсуму (табл. 1).

Таблиця 1

Рівні, елементи та інструменти аналізу ринкової економіки [12]

Рівні аналізу	Елементи аналізу	Інструменти аналізу
Мікроекономіка	Домашні господарства Фірми Ринки	Теорія попиту Теорія вартості та теорія виробництва Теорія ринку та цінова теорія Теорія конкуренції Теорія розподілу доходів
Мезоекономіка	Галузі Регіони Об’єднання	Теорія економічної структури та змін Регіональна економіка Економіка середовища Теорія груп та об’єднань Економічна теорія та політика
Макроекономіка	Макроагрегати Національна економіка	Система національних рахунків Економіка стабільності та зростання Монетарна теорія Міжнародна торгівля Теорія макроекономічного розподілу

Проведення традиційного аналізу засобами складання таблиць “витрати-випуск” (input-output table, IOT) дозволяє наочно ілюструвати наявність, міць та розмір мезоекономічних зв’язків між галузями виробництва/секторами національної економіки, причому із застосуванням статистичних методів встановлення т. з. “мезофірм”, обмежена сукупність яких контролює/займає панівні позиції на ринку конкретного продукту галузі/сектору економіки [33]. Використання IOT забезпечує осіб, що визначають напрями економічної політики, інформацією про: (а) поточний стан внутрішньої динаміки галузевої структури національної економіки; (б) попередніми даними про стан технічного прогресу, що є необхідними для прогнозування майбутнього стану макроекономіки; (с) показниками для розробки середньострокових планів щодо макроекономічних показників продуктивності, обсягу виробництва, зайнятості, торгівлі, інвестицій, споживання тощо [34].

Розвинута Й. Шумпетером [17] та його послідовниками [18; 19] ідея еволюційних макрогенерацій концентрується у сформульованому ними визначенні економіки, яка постає у вигляді комплексу правил поведінки щодо поділу праці, формування організаційної структури управління в умовах домінування приватної власності, вільної конкуренції, системи обміну результатами діяльності, що розвивається протягом тривалого періоду часу, як унікального способу мережного комбінування елементів продуктивних сил, що сприяє створенню споживчого продукту.

В цілому, такий підхід до визначення сутності поняття мезоекономіки склався за інтенсивного розвитку нових тенденцій сучасної економічної теорії, а саме неінституціональної та нової інституціональної економічної теорії [15]. Наслідком здійснення такого підходу стала можливість синтезувати максимально продуктивний, з точки зору можливості проведення описових та пояснювальних досліджень, підхід до здійснення мезоаналізу.

Його сучасний напрям, у витоків якого стояли Карассус (Carassus) [35] та Деваланс (de Valance) [36], базувався на альтернативних підходах, що пов’язувались з дослідженням діяльності кластерів. Кластер, на переконання Деваланса, являє собою об’єднання декількох незалежних спеціалізованих фірм, що утворюють мережу виробництва. Порівнюючи кластерну зі вже згадуваною моделлю “структура – поведінка – продуктивність”, він стверджував, що обидві моделі лише відображають різні аспекти промислової діяльності. При цьому, кластерна модель (на відміну від IOT) з більшою детальністю описує процеси зміни характеру промислової діяльності за рахунок включення до аналітичного процесу впливу факторів потоків послуг, зв’язків між фірмами, діяльності інституційних акторів тощо. Принципово схожа на кластерну, модель [35] передбачає здійснення аналітичних процедур у відношенні організованого комплексу міжвиробничих зв’язків, комерційної та неприбуткової діяльності, взаємодії учасників протягом життєвого циклу галузевої продукції (послуг) (таблиця 2).

Сучасний мезоекономічний підхід також відрізняється від школи галузевого аналізу тим, що включає до кола дослідження не лише “мезофірми”, але весь перелік інституційних акторів.

Синтез мезоекономічного та галузевого аналізу

		Ступінь втручання	Мета	Рівень укрупнення	Модель/Теорія/ Джерело
Школа галузевого аналізу	стара	Сприяння державному втручання у ринкову ситуацію	Формування підстав для розробки політики. Соціальна орієнтація цілей	Аналіз галузей, конгломератів	Кейнсіанська теорія. Модель “структура-умови-продуктивність” [3; 4; 5; 6; 25]
	нова	Сприяння “невидимій руці ринку”, політика невтручання	Вивчення ринку (зі сторони пропозиції)	Аналіз галузей	Неокласична теорія. Раціональні очікування. Модель “п’яти сил” [5; 6; 9-11; 26; 27]
Мезоекономіка	сучасна	Нейтральна позиція. Аспекти співпраці погоджується	Описовий та пояснювальний аналіз галузевих/ секторальних характеристик	Цілісний підхід до галузей/секторів Кластири/системи	Класична мезоекономіка. Модель кластерів/систем. Системний аналіз [2; 34; 35; 41]
	класична	Спостерігаються окремі аспекти втручання	Цілісний підхід до галузі. Ідентифікація розбалансування як базису майбутніх інвестицій та формування політики розвитку	Полііндустріальні об’єднання Мезофірми	Класичний аналіз “витрати-випуск”. Таблиця “витрати-випуск”. Виробничий ланцюг [2; 20; 28-33]

Таким чином, можна стверджувати, що сучасний мезоекономічний підхід задовольняє потребам всебічного урівноваження процесу аналізу за осями координат “інтервенціонізм – “невидима рука” ринку”, а також рівня агрегування показників “мікроекономіка – макроекономіка”.

Пілотний системний аналіз галузевої мезоструктури (ГМС), що передбачає відображення реальної секторальної ситуації у середовищі теоретичної моделі, здійснено нами на матеріалах європейської будівельної галузі (рис. 1).

Доказом системності здійснених досліджень є: (а) проектування мезоекономічної системи як “організованого комплексу комерційних та некомерційних відносин взаємодії між виробничими та інституційними акторами, які приймають участь у економічній діяльності зі створення кінцевого продукту/послуги та управлінні процесом його використання протягом життєвого циклу об’єкту, що постійно еволюціонує під зовнішнім впливом середовища мезоструктури”; (б) визначення елементів структури системи та її оточення; (с) встановлення рівня компетенції та ідентифікації окремих компонентів економічної діяльності та фаз життєвого рівня; (d) опису витрат (сировина та матеріали), процесів перетворень та результатів (управління існуючими виробничими структурами) системи (рис. 1) [41].

Економічна діяльність, ланцюг вартості				Елементи структури галузевої мезоекономічної моделі														
				Нове будівництво		Управління послугами									Знесення			
						проектування	дизайн	реалізація	закупівлі, продажі	менеджмент	оперативне управління	постачання	капітальний ремонт	Відновлення			проектування	дизайн
				проектування	дизайн									реалізація				
Виробництво (розподіл)																		
Діяльність (у т. ч. дизайн)																		
Управління активами																		
Європейський Союз				Органи управління				Клієнтські, виробничі, професійні організації та об'єднання		Професійні спілки		Асоціації користувачів, орендарів						
				центрального		місцевого												
Інституційне середовище																		

Рис. 1. Модель функціонування ГМС (в галузі будівництва) [34; 41]

Грунтуючись на моделі мезосистеми, виявляється можливим визначити чотири елементи його аналізу, які пов'язані із зовнішніми та внутрішніми аспектами функціонування галузевої конструкції (рис. 2).

У практичній площині це означає, що одночасно з формуванням результатів діяльності на рівні реального сектору виробництва життєвих благ, суттєвість впливу мезоекономічної структури на рівень кінцевого споживання ВВП забезпечується шляхом сприяння взаємодії економічних суб'єктів, що здійснюється у середовищі функціонування трансакційного сектору галузі.

Об'єктом аналізу в цьому випадку стає процес заощадження коштів, внаслідок реалізації системи засобів регулювання мезоконструкції, за рахунок специфікації прав власності, створення організаційних структур, що забезпечують їх ефективний обмін, порівняння та економію витрат, що виникають у ході процесу. Він охоплює діяльність двох принципових груп

інституцій (наднаціональних, державних органів управління та торговельних асоціацій) з оптимізації фінансових, торговельних та інформаційних трансакцій у процесі подолання “сил тертя в економіці”, що об’єктивно виражається у заощадженні коштів на подолання перешкод на шляху переходу життєвих благ від їх виробників до споживачів [38-40].

	Елементи аналізу	Мета проведення / показники
зовнішні	Ринкове середовище	Вимірювання пропорцій та внеску мезосистеми у пов’язані мезосистеми, до національної економіки та міжнародної торгівлі тощо: внесок ВДВ галузі до ВВП НЕ, питома вага зайнятих у галузі у їх загальній чисельності в НЕ
	Інституційне оточення	Ідентифікація зовнішніх сил впливу, у т. ч. законодавства, субсидій, НДДКР, внутрішніх галузевих домовленостей, конкурентів, партнерів, постачальників, соціокультурного, природно-ресурсного, політичного середовища, що впливають на галузеву мезосистему
внутрішні	Компоненти мезосистеми	Ідентифікація та опис компонентів мезосистеми, їхніх зв’язків, характеристик, “балансу сил” тощо: кількість будівельних фірм; кількість зайнятих; чисельність професіоналів; замовники послуг; виробники матеріалів, компонентів; виробники устаткування та обладнання; кількість компаній з управління об’єктами та правами власності; обсяги будівельного виробництва; чисельність фірм різного розміру; чисельність зайнятих на них; обсяги їх виробництва
	Економічна активність	Опис характерних особливостей принципових напрямів економічної діяльності мезосистеми та їхніх зв’язків з різними компонентами: оцінна вартість об’єктів житлового, нежитлового та цивільного будівництва; питома вага будівельних робіт, технічного обслуговування, капремонту; питома вага вартості замовлень домашніх господарств, корпорацій, ОДУ у загальному обсязі галузевого виробництва

Рис. 2. Складові елементи мезоекономічного аналізу [34]

Вагомим аргументом на користь запровадження мезоекономічного підходу до аналізу еволюційної економіки на регіональному рівні НЕ (регіональної мезоекономічної системи, РМС) є те, що за умови використання лише базових мікроекономічних підходів, або універсальних положень макроекономічних теорій, неможливо пояснити динаміку та послідовність фактичних змін, які логічно пояснюються у випадку залучення поняття “мезотраєкторії економічної еволюції” на регіональному рівні. Остання постає у вигляді управління трифазним процесом зародження, дифузії, підтримання оновлених стандартів поведінки акторів мікроекономічної діяльності з “правильного розпізнавання обставин діяльності” [21, с. 73] у середовищі макроекономічної системи, що еволюціонує.

Дотримуючись логіки аналізу ГМС, вважатимемо різновидами економічної активності на рівні регіону всі види діяльності фінансових та нефінансових корпорацій, завдання яких полягає у перенесенні існуючої на вартість продукції/послуг, а також інституційних акторів, що формують валову додану вартість (валовий регіональний продукт, ВРП): найманих працівників, що отримують компенсації; роботодавців та підприємців, що формують валовий прибуток, змішаний дохід; органи оподаткування, що здійснюють нарахування чистих податків на продукти, інших податків на виробництво та імпорт (без субсидій) у складі ВРП (рис. 3).

			Регіональна мезоекономічна модель								Експорт регіональний
			Формування ресурсів споживання		Використання ресурсів						
					Споживання			Валове нагромадження			
			Імпорт регіональний	випуск	проміжне	кінцеве					
Формування ресурсів у ході випуску товарів та послуг, що одночасно є проміжним споживанням суспільного продукту регіону у процесі виробничої діяльності фінансових та нефінансових корпорацій	домашні господарства	установ сектора загальнодержавного управління		некомерційні організації, що обслуговують ДГ	формування основного капіталу	зміна запасів матеріальних обігових коштів	чисте придбання цінностей				
Економічна діяльність з формування вартості	Перенесення існуючої вартості на вартість виготовленої продукції/ послуг фінансовими та нефінансовими корпораціями										
	Валовий регіональний продукт	оплата праці найманих працівників									
		валовий прибуток, змішаний дохід роботодавців									
		чисті податки на продукти, інші податки на виробництво та імпорт									
Європейський Союз	Органи управління та самоврядування		Клієнтські, виробничі, професійні організації та об'єднання		Професійні спілки	Асоціації користувачів, орендарів, жителів		Стейкхолдери			
	центральні	місцеві									
Інституційне середовище											

Рис. 3. Модель функціонування РМС [40; 44; 45]

Компонентами РМС виступатимуть інституційні актори двох основних споживчих типів: фізичні особи або їх групи, що функціонують у вигляді домашніх господарств; юридичні особи або громадські організації, що функціонують у вигляді корпорацій (фінансових та нефінансових), некомерційних організацій та органів державного управління.

За їх участі відбуваються процеси формування ресурсів споживання РМС (у процесі виробництва продукції та послуг, імпортої діяльності), їх використання (проміжне та кінцеве споживання, валове нагромадження, експортна діяльність). Статистичні спостереження за діяльністю акторів здійснюються на основі формування зведеного балансу фінансових ресурсів регіону[47].

Висновки. Виходячи з потреб аналізу, стратегічного програмування розвитку, придатним для практичного використання видається визначення сутності мезоекономічної системи за п'ятирівневої стратифікації структури НЕ.

У подальшому, виходячи з того, що призначенням мезоекономічної системи є досягнення мети функціонування системи вищого рівня – НЕ, а базовим рівнем її формування виступає система нижчого рівня (інституційні одиниці), зміст її функціонування полягає у реалізації специфічних засобів ефективного розвитку НЕ у процесі використання економічного потенціалу інституційних одиниць в межах мезоекономічного об'єднання (ГМС, РМС).

При цьому на рівні ГМС відбувається об'єднання мікроекономічних потенціалів, що регулюються переважно засобами централізованого екстериторіального впливу, а РМС передбачає включення до свого складу як вертикально інтегрованих корпоративних формувань, так і ринкових

територіальних корпорацій. Виділення ГМС та РМС, а також кластерних систем, вимагає усунення негативних наслідків демонтажу інститутів централізованого управління нею. Варіант вирішення проблеми – формування стабільних за складом учасників, внутрішніх факторів та характером траєкторії розвитку мезосистем в структурі НЕ, що підлягають можливості стратегічного програмування, а також передбачають широкий різновид відносин до регулювання між ними.

Бібліографічні посилання:

1. Философский энциклопедический словарь / Редкол.: С.С. Аверинцев, Э.А. Араб-оглы, Л.Ф. Ильичев и др. – 2-е изд. – М.: Сов. Энциклопедия, 1989. – 815 с.
2. Holland, S. (1987) *The Market economy – From Micro to Mesoeconomics*, Weidenfeld and Nicolson, London.
3. Bain J. S. (1968) *Industrial Organisation*, Second edition, John Wiley & Sons.
4. Scherer, F.M. (1970) *Industrial Market Structure and Economic Performance*, Rand McNally & Company, Chicago.
5. Tirole, J. (1988) *The Theory of Industrial Organisation*, 10th edition, The MIT Press, London.
6. Foss, N. (1996) *Research in Strategy, economics, and Michael Porter*, Journal of Management Studies, January
7. Stigler, G. J. (1968) *The Organization of Industry*, The University of Chicago Press, Chicago and London.
8. Nelson, R. and Winter S. G. (1982) *An Evolutionary Theory of Economic Change*, Harvard University Press, Harvard.
9. Porter, M.E. (1980) *Competitive strategy: Techniques for Analyzing Industry and Competitors*, Free press, New York.
10. Porter, M.E. (1985) *Competitive Advantage*, New York, Free Press.
11. Porter, M. E. (1990) *The competitive advantage of nations*, MacMillan, London.
12. Peters, H-R. (1971) *Grundzüge sektoraler Wirtschaftspolitik*, Verlag Rombach, Freiburg (in German).
13. Иншаков О.В. Структурное уточнение содержания экономической теории: потенциал многоуровневого подхода / О.В. Иншаков // Российский экономический журнал. – 2003. – № 3. – С. 84-87.
14. Мезоэкономика переходного периода: рынки, отрасли, предприятия / под ред. чл.-корр. РАН Г.Б. Клейнера. – ЦЭМИ РАН. – М.: Наука, 2001. – 516 с.
15. Малаховський Ю.В. Методологічні підходи до стратегічного управління розвитком мезосистем в структурі національної економіки [Текст] / Л.М. Фільштейн, Ю.В. Малаховський, А.А. Кансо // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. Збірник наукових праць. – 2016. – Випуск 30. – С. 266-274.
16. Dopfer Kurt. Micro-meso-macro [Електронний ресурс] / Kurt Dopfer, John Foster, Jason Potts // Journal of Evolutionary Economics. – 2004. – №14. – Режим доступу: [file:///D:/%23%D0%AE%D1%80%D0%B0/%23Downloads/SSRN-id721599%20\(1\).pdf](file:///D:/%23%D0%AE%D1%80%D0%B0/%23Downloads/SSRN-id721599%20(1).pdf).
17. Schumpeter J.A. (1934), *The theory of economic development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle* (1912/1934). Transaction Publishers, 1934. – 255 p.
18. Foster J. A micro-meso-macro perspective on the methodology of evolutionary economics: Integrating history, simulation and econometrics [Електронний ресурс] / John Foster, Jason Potts // Schumpeterian perspectives on innovation, competition and growth / Editors: Cantner, Uwe, Gaffard, Jean-Luc and Nesta, Lionel. – Режим доступу: <http://www.uq.edu.au/economics/abstract/343.pdf>.

19. Potts J. Toward an evolutionary theory of homo oeconomicus: The concept of Universal Nomadism [Електронний ресурс] / Jason Potts // Evolutionary economics and human nature / edited by John Laurent; with a preface by Geoffrey M. Hodgson. – Режим доступу: <http://trove.nla.gov.au/version/46649470>.
20. Preston, L.E. (1984) A Perspective on Meso-economics, Discussion Papers University of Maryland.
21. Heilbroner R. L. 21 Century Capitalism / Robert L. Heilbroner. – New York: W. W. Norton & Company, 1993. – 175 p.
22. Chamberlin E. H. The theory of Monopolistic Competition: A Re-orientation of the Theory of Value (Eighth Edition) / Edward Hastings Chamberlin. – Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1965. – 410 p.
23. Robinson J.V. The Economics of Imperfect Competition. 2nd ed. [Електронний ресурс] / Joan Violet Robinson. – Режим доступу: <http://www.palgrave.com/la/book/9780333102893>
24. Parklin, M. et al. (2000) Economics, Addison Wesley Longmann, Harlow.
25. Williamsson, O.E. (1975) Markets and Hierarchies: Analysis and Antitrust Implications – A Study in the Economics of Internal Organization, The Free Press, New York.
26. Stigler, G. J. (1968) The Organization of Industry, The University of Chicago Press, Chicago and London.
27. Nelson, R. and Winter S. G. (1982) An Evolutionary Theory of Economic Change, Harvard University Press, Harvard
28. Barrère, A. (1978) Propositions sur la constitution d'une méso-analyse, (in French) In Hommage à François Perroux, Presses Universitaires de Grenoble, Grenoble.
29. Aréna, R. (1983) Méso-analyse et théorie de l'économie industrielle. In Economie industrielle, Problématique et méthodologie, (in French) Association pour le développement des Etudes sur la Firme et l'Industrie (ADEFI), Economica, Paris.
30. Marchesnay, M. (1983) Où en est la méso-analyse?, (in French) In Economie Industrielle. Association pour le développement des Etudes sur la Firme et l'Industrie (ADEFI), Economica, Paris, pp. 11-20.
31. Gilly, J. P. (1997) Dynamiques méso-économiques et régulation macro- économique: Quelques pistes de réflexion, (in French) In Firmes et économie industrielle. (edited by Christian Palloix and Yorgos Rizopoulos), L'Harmattan, Paris.
32. de Bandt, J. (1991) La filière comme méso-système, (in French) In Traité d'Economie Industrielle Economica, Paris, 2nd edition.
33. Ng, Y-K. (1986) Mesoeconomics – A Micro-Macro Analysis, St. Martens Press, New York.
34. Andersson N. (2003) A mesoeconomic analysis of the construction sector [Електронний ресурс] / Niclas Andersson. – Режим доступу: http://www.bekon.lth.se/fileadmin/byggnadsekonomi/research/doctoral_thesis/Andersson_Niclas.pdf.
35. Carassus, J. (2000) A Mesoeconomic Analysis of the Construction Sector Applied to the French Construction Industry, CIB W 55 - 65 and TG 23 - 31 -35 Reading Meeting, Reading, England.
36. de Valance, G. (2000) Comparison of Traditional and Cluster Models of Construction Industry Structure, University of Technology of Sydney.
37. Zysman, J. (1983) Governments, Markets, and Growth -Financial Systems and Politics of Industrial Change, Cornell University Press, Ithaca and London.
38. Schumpeter J.A. (2011). The theory of economic development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle (1912/1934). With a New Introduction by John E. Elliot (Redvers Opie, Trans.) Transaction Publishers: London. [In English].
39. Stiglitz J.E., & Rothschild M. (1976). Equilibrium in Competitive Insurance Markets: An Essay on the Economics of Imperfect Information. Quarterly Journal of Economics, 90, 4, 629-649 [In English].

40. Malakhovskyi Y. (2015). Theoretical approaches to the measurement of public-private partnership results. – Theoretical and practical aspects of the economy and intellectual property, 2 (12), 2, 137-142.
41. Bruzelius L.H. and Skärvad, P.H. (2000) Integrerad organisationslära, (in Swedish) Studentlitteratur, Lund.
42. Matkovskyy R. (2013) A meso-level representation of economic systems: a theoretical approach [Електронний ресурс] / Roman Matkovskyy. – Режим доступу: <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/id/eprint/44093>.
43. Dopfer, K. (2012), “The origins of meso economic”, J. Evol. Econ, vol. 22, pp. 133-160.
44. Малаховський Ю.В. Вартісноорієнтоване управління діяльністю квазікорпоративної сукупності конкуруючих підприємств регіону / Ю.В. Малаховський, Р.І. Жовновач, С.А. Шевченко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки. – 2013. – № 23. – С.96-110.
45. Малаховський Ю.В. Управління ефективністю діяльності суб'єктів господарювання регіону за моделлю максимізації його вартості / Ю.В. Малаховський // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки. – 2011. – № 22, ч. I. – С.196-208.
46. Dopfer K. (2013) Evolutionary Economics [Електронний ресурс] / Kurt Dopfer // The papers on Economics and Evolution. – Режим доступу: <https://papers.econ.mpg.de/evo/discussionpapers/2013-08.pdf>.
47. Малаховський Ю.В. Побудова балансу фінансових ресурсів регіону / Ю.В. Малаховський // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2007. – №5. – С. 64-68.

References:

1. Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar' [Philosophical Encyclopedic Dictionary] (1989), 2nd ed., Sovetskaya entsiklopediya, Moscow, Russia.
2. Holland, S. (1987), The Market economy – From Micro to Mesoeconomics, Weidenfeld and Nicolson, London, UK.
3. Bain J. S. (1968), Industrial Organisation, 2nd edition, John Wiley & Sons, Hoboken, USA.
4. Scherer, F.M. (1970), Industrial Market Structure and Economic Performance, Rand McNally & Company, Chicago, USA.
5. Tirole, J. (1988), The Theory of Industrial Organisation, 10th edition, The MIT Press, London, UK.
6. Foss, N. (1996), Research in Strategy, economics, and Michael Porter, Journal of Management Studies, January.
7. Stigler, G. J. (1968), The Organization of Industry, The University of Chicago Press, Chicago and London, USA and UK.
8. Nelson, R. and Winter S. G. (1982), An Evolutionary Theory of Economic Change, Harvard University Press, Harvard, USA.
9. Porter, M.E. (1980), Competitive strategy: Techniques for Analyzing Industry and Competitors, Free press, New York, USA.
10. Porter, M.E. (1985), Competitive Advantage, New York, Free Press, USA.
11. Porter, M. E. (1990), The competitive advantage of nations, MacMillan, London, UK.
12. Peters, H-R. (1971), Grundzüge sektoraler Wirtschaftspolitik, Verlag Rombach, Freiburg, Germany.
13. Inshakov O.V. (2003), “Structural refinement of the content of economic theory: the potential of a multilevel approach”, Rossiyskiy ekonomicheskii zhurnal, vol. 3. – pp. 84-87.
14. Ed. Kleiner G.B. (2001), Mezoekonomika perekhodnogo perioda: rynki, otrasli, predpriyatiya [Mesoeconomics of the transition period: markets, industries, enterprises], Nauka, Moscow, Russia.
15. Filshtein L.M., Malakhovskyi Y.V., Kanso A.A. (2016), “Methodological Approaches to Strategic Management of the Development of Mesosystems in the Framework of the

- National Economy”, Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky. Zbirnyk naukovykh prats', vol. 30, pp. 266-274.
16. Dopfer, K., Foster, J. and Potts J. (2004), “Micro-meso-macro”, Journal of Evolutionary Economics. vol. 14. available at: [file:///D:/%23%D0%AE%D1%80%D0%B0/%23Downloads/SSRN-id721599%20\(1\).pdf](file:///D:/%23%D0%AE%D1%80%D0%B0/%23Downloads/SSRN-id721599%20(1).pdf).
 17. Schumpeter J.A. (1934), The theory of economic development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle (1912/1934). Transaction Publishers, 1934. – 255 p.
 18. Foster, J. and Potts, J. (2004), “A micro-meso-macro perspective on the methodology of evolutionary economics: Integrating history, simulation and econometrics”, Schumpeterian perspectives on innovation, competition and growth, vol. 14, available at: <http://www.uq.edu.au/economics/abstract/343.pdf>.
 19. Potts, J. (2003), Toward an evolutionary theory of homo oeconomicus: The concept of Universal Nomadism, in: Evolutionary economics and human nature / edited by John Laurent; with a preface by Geoffrey M. Hodgson, available at: <http://trove.nla.gov.au/version/46649470>.
 20. Preston, L.E. (1984), A Perspective on Meso-economics, Discussion Papers University of Maryland, USA.
 21. Heilbroner, R. L. (1993), 21 Century Capitalism, New York, USA.
 22. Chamberlin, E. H. (1965), The theory of Monopolistic Competition: A Re-orientation of the Theory of Value, 8th edition, Cambridge, Massachusetts, USA.
 23. Robinson, J.V. (1969), The Economics of Imperfect Competition. 2nd ed., Palgrave Macmillan, London, UK.
 24. Parklin, M. (2000), Economics, Addison Wesley Longmann, Harlow, UK.
 25. Williamsson, O.E. (1975) “Markets and Hierarchies: Analysis and Antitrust Implications”, A Study in the Economics of Internal Organization, The Free Press, New York.
 26. Stigler, G. J. (1968), The Organization of Industry, The University of Chicago Press, Chicago and London, USA and UK.
 27. Nelson, R. and Winter, S. G. (1982), An Evolutionary Theory of Economic Change, Harvard University Press, Harvard, USA.
 28. Barrère, A. (1978), Propositions sur la constitution d'une méso-analyse, In Hommage à François Perroux, Presses Universitaires de Grenoble, Grenoble, France.
 29. Aréna, R. (1983), “Méso-analyse et théorie de l'économie industrielle. In Economie industrielle, Problématique et méthodologie”, Association pour le développement des Etudes sur la Firme et l'Industrie (ADEFI), Economica, Paris, France.
 30. Marchesnay, M. (1983), “Où en est la méso-analyse?”, Economie Industrielle. Association pour le développement des Etudes sur la Firme et l'Industrie (ADEFI), Economica, Paris, France.
 31. Gilly, J. P. (1997), “Dynamiques méso-économiques et régulation macro- économique: Quelques pistes de réflexion”, Firms et économie industrielle, L'Harmattan, Paris, France.
 32. de Bandt, J. (1991), “La filière comme méso-système”, Traité d'Economie Industrielle Economica, Paris, France.
 33. Ng, Y-K. (1986), Mesoeconomics – A Micro-Macro Analysis, St. Martens Press, New York, USA.
 34. Andersson, N. (2003), A mesoeconomic analysis of the construction sector, available at: http://www.bekon.lth.se/fileadmin/byggnadsekonomi/research/doctoral_thesis/Andersson_Niclas.pdf.
 35. Carassus, J. (2000), A Mesoeconomic Analysis of the Construction Sector Applied to the French Construction Industry, Reading Meeting, Reading, England, UK.
 36. de Valance, G. (2000), Comparison of Traditional and Cluster Models of Construction Industry Structure, University of Technology of Sydney, Australia.

37. Zysman, J. (1983), *Governments, Markets, and Growth – Financial Systems and Politics of Industrial Change*, Cornell University Press, Ithaca, USA and London, UK.
38. Schumpeter, J.A. (2011). *The theory of economic development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle (1912/1934)*, Transaction Publishers, London, UK.
39. Stiglitz, J.E., and Rothschild, M. (1976), “Equilibrium in Competitive Insurance Markets”, *An Essay on the Economics of Imperfect Information*. *Quarterly Journal of Economics*, vol. 90, part 4, pp. 629-649.
40. Malakhovskyi, Y. (2015), Theoretical approaches to the measurement of public-private partnership results, *Theoretical and practical aspects of the economy and intellectual property*, vol. 2 (12), part 2, pp. 137-142.
41. Bruzelius L.H. and Skärvad, P.H. (2000), *Integrerad organisationslära*, Studentlitteratur, Lund, Sweden.
42. Matkovskyi, R. (2013), A meso-level representation of economic systems: a theoretical approach, available at: <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/id/eprint/44093>.
43. Dopfer, K. (2012), “The origins of meso economic”, *J. Evol. Econ*, vol. 22, pp. 133-160.
44. Malakhovskyi Y.V., Zhovnovach R.I. and Shevchenko S.A. (2013), “Cost-oriented management of the quasi-corporate complex of competing enterprises in the region”, *Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu: Ekonomichni nauky*, vol. 23., pp. 96-110.
45. Malakhovskyi Y.V. (2011), “Management of the efficiency of activity of economic entities of the region on the model of maximizing its value”, *Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu: Ekonomichni nauky*, vol. 22, part 1, pp. 196-208.
46. Dopfer, K. (2013), *Evolutionary Economics, The papers on Economics and Evolution*, available: <https://papers.econ.mpg.de/evo/discussionpapers/2013-08.pdf>.
47. Malakhovskyi Y.V. (2007), “Construction of the balance of financial resources of the region”, *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpryyemnytstvo*, vol. 5, pp. 64-68.